

УДК 657.6 : 658.7 : 334.716

*А. П. Макаренко,
д. е. н., професор, професор кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту,
Запорізька державна інженерна академія
О. В. Телевінова,
магістрант кафедри обліку, оподаткування, аналізу та аудиту,
Запорізька державна інженерна академія*

DOI: 10.32702/2306-6806.2019.1.27

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПАТ "ЗАПОРІЖСТАЛЬ"

*A. Makarenko,
doctor of sciences (Econ.), professor, Professor of the Department of Accounting, Analysis,
Taxation and Audit, Zaporizhzhya State Engineering Academy
O. Tielievinova,
Master of the Department of Accounting, Analysis, Taxation and Audit,
Zaporizhzhya State Engineering Academy*

IMPROVEMENT OF ACCOUNTING AND AUDIT OF MANUFACTURING RESERVES
IN THE MANAGEMENT SYSTEM OF PJSC "ZAPORIZHSTAL"

Удосконалення обліку і аудиту виробничих запасів у системі управління ПАТ "Запоріжсталь". ПАТ "Запоріжсталь" — підприємство з повним металургійним циклом, яке займає лідируючі місця по виробництву сталі в Україні, обсягам експорту сталі в Україні, постачанням валюти, а також податковим відрахуванням. Розвиток економічних відносин вимагає від суб'єктів господарювання розширених можливостей щодо контролю за станом їх діяльності.

Досліджено стан управління матеріально-технічним забезпеченням ПАТ "Запоріжсталь". Матеріально-технічна база — сукупність засобів виробництва, що виступають у формі реальних активів та забезпечують ефективне функціонування усіх структурних підрозділів підприємства. Але загальна економічна ситуація в Україні ускладнює можливості ефективного управління усіма сферами діяльності підприємства, в тому числі і матеріально-технічним забезпеченням, без якого неможливою є належна організація безперервного виробничого процесу. Тому було запропоновано напями удосконалення ефективного механізму управління матеріально-технічним забезпеченням комбінату.

За сучасних умов, при посиленні конкурентної боротьби, внутрішній аудит стає одним з основних інструментів підвищення ефективності управління підприємствами різних організаційно-правових форм, оскільки їх керівники розуміють важливість високоефективного та конкурентоспроможного функціонування.

Тому запропоновано створити на ПАТ "Запоріжсталь" Внутрішню службу аудиту, яка сприятиме як підвищенню ефективності системи внутрішнього контролю, так і підвищенню якості управління в цілому на комбінаті. Обґрунтовано необхідність функціонування Внутрішньої служби аудиту на підприємстві. На прикладі аудиту виробничих запасів у роботі було розроблено: етапи для створення Внутрішньої служби аудиту; графік проведення внутрішнього аудиту у відділах Головної бухгалтерії; план та програма для проведення внутрішнього аудиту; робочі документи, а саме для перевірки правильності: документального оформлення договорів про матеріальну відповідальність, первинної документації при придбанні ТМЦ від постачальника, документації при виробленні ТМЦ власними силами, документації при оприбуткуванні виробничих запасів отриманих від розбирання або ліквідації основних засобів під час проведення ремонтів, документації при списанні ТМЦ у виробництво, документації при внутрішньому переміщенні ТМЦ, документації внаслідок реалізації ТМЦ, визначення залишку виробничих запасів на початок та на кінець звітного періоду, віднесення виробничих запасів до субрахунків.

The improvement of accounting and auditing of inventories in the management system of PJSC "Zaporozhstal". PJSC "Zaporizhstal" is a company with a full metallurgical cycle, which occupies leading positions in steel production in Ukraine, steel export volumes in Ukraine, the supply of foreign currency, as well as tax deductions. The development of economic relations requires from the business entities expanded possibilities of control over

the state of their activities. The state of the management of material and technical support of PJSC "Zaporizhstal" was investigated.

Material and technical base — a set of means of production, acting in the form of real assets and ensure the effective functioning of all structural units of the enterprise. But the general economic situation in Ukraine complicates the possibilities of effective management of all areas of the enterprise, including material and technical support, without which proper organization of the continuous production process is impossible. Therefore, it was proposed to improve the effective mechanism for managing the logistics of the plant.

In modern conditions, while enhancing competition, internal audit is becoming one of the main tools for improving the efficiency of management of enterprises of various organizational and legal forms, since their leaders understand the importance of highly efficient and competitive functioning.

Therefore, it was proposed to create an Internal Audit Service at PJSC "Zaporizhstal", which will contribute to both increasing the efficiency of the internal control system and improving the quality of management at the plant as a whole. The necessity of the functioning of the Internal Audit Service in the enterprise is substantiated. On the example of an audit of inventories in the work were developed: the steps to create an internal audit service; the schedule of internal audit in the departments of the Main Accounting; a plan and program for conducting an internal audit; working documents, namely, to verify the correctness: documenting contracts of material liability, primary documentation when purchasing goods and materials from a supplier, documentation for manufacturing goods and materials on their own, documentation for capitalizing inventories obtained from dismantling or liquidation of fixed assets during repairs, documentation for writing off goods and materials in the production of documentation for the internal movement of goods and materials idents of stocks at the beginning and end of the reporting period, classification of inventory by the accounts.

Ключові слова: ПАТ "Запоріжсталь", матеріально-технічне забезпечення, виробничі запаси, бухгалтерський облік, аудит, внутрішня служба аудиту, план аудиту, програма аудиту, робочі документи, матеріально відповідальна особа, номенклатурний номер.

Key words: PJSC "Zaporizhstal", logistics, inventory, accounting, audit, internal audit service, audit plan, audit program, working documents, materially responsible person, item number.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

За сучасних умов розвитку економіки ефективне управління матеріально-технічним забезпеченням стає основою успішного розв'язання проблеми виробництва — задоволення потреб виробництва в матеріалах з максимально можливою економічною ефективністю. Тому особливої уваги потребує розв'язання проблеми управління і раціональної організації матеріально-технічного забезпечення підприємства, підґрунтям якої є ефективний облік і аудит виробничих запасів як ключових складових загальної системи управління виробничим процесом.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретичні та методологічні засади обліку та аудиту виробничих запасів розглядалися та продовжують досліджуватися у наукових працях вітчизняних та зарубіжних вчених.

Так, вагомий внесок у розвиток теоретико-методичних засад обліку, аналізу та аудиту виробничих запасів підприємства зробили вітчизняні вчені: О. Артюх, Ф. Бутинець, Б. Валувєв, О. Галенко, Т. Гладких, С. Голов, М. Должанський, В. Завгородній, С. Зубілевич, Т. Камінська, Я. Крупка, П. Куцик, М. Корягін, А. Макаренко, Т. Меліхова, Є. Мних, Г. Нашкерська, Й. Петрович, В. Сопко, Н. Шура та інші. Проблемам методики обліку виробничих запасів приділяли увагу також зарубіжні вчені: М. Джиллінгем, М. Ліндерс, А. Стерлігова, Дж. Р. Сток, Д. Уотерс, Дж. Шрайбфедер та інші.

Однак, незважаючи на наявність значної кількості наукових і практичних розробок з вищезазначеної проблематики, аналіз напрацювань зарубіжних і вітчизняних фахівців дозволяє зробити висновок про необхідність подальших досліджень у цьому напрямі для задоволення потреб управління вітчизняних промислових підприємств в умовах нестійкої економіки.

Тому актуальність окреслених питань та певна невирішеність аспектів методичного характеру щодо обліку та аудиту виробничих запасів зумовили вибір теми та визначили мету цього дослідження.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є визначення потенційних аспектів удосконалення обліку і аудиту виробничих запасів на підставі дослідження особливостей їх обліку і аудиту в системі управління промислового підприємства.

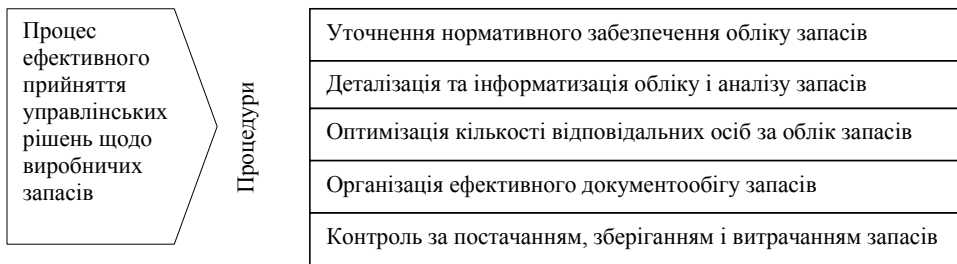
ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сучасне виробництво характеризується залежністю кожного суб'єкта господарювання від сукупних зовнішніх факторів, що визначають його діяльність. Наслідком посилення впливу цих факторів на кінцевий результат роботи підприємства є зростання ролі елементів, що забезпечують сполучення та синхронізацію виробництва та споживання, створюють можливість ефективного функціонування кожної окремої господарюючої ланки та виробничого комплексу загалом. Одним із таких елементів є матеріальні ресурси виробничо-технічного призначення, наявність яких є необхідною умовою організації виробничої системи, чинником визначення технічної та економічної життєздатності, розмірів будь-якого підприємства [22].

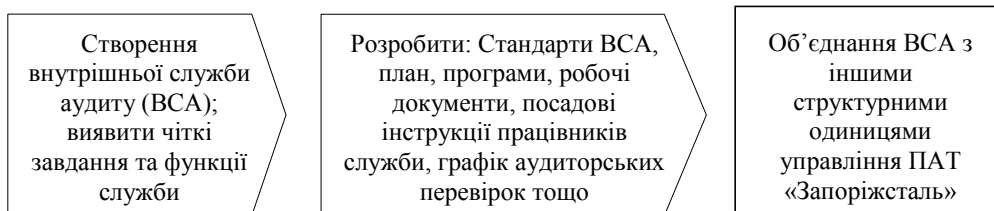
Основні цілі процесу управління матеріально-технічним забезпеченням можна визначити як:

— забезпечення безперервного потоку матеріальних ресурсів (сировини, комплектуючих, допоміжних матеріалів), необхідних підприємству;

— своєчасне та повне визначення потреби підприємства у сировині, матеріалах, інструментах та інших необхідних ресурсах, розроблення норм їх витрат;

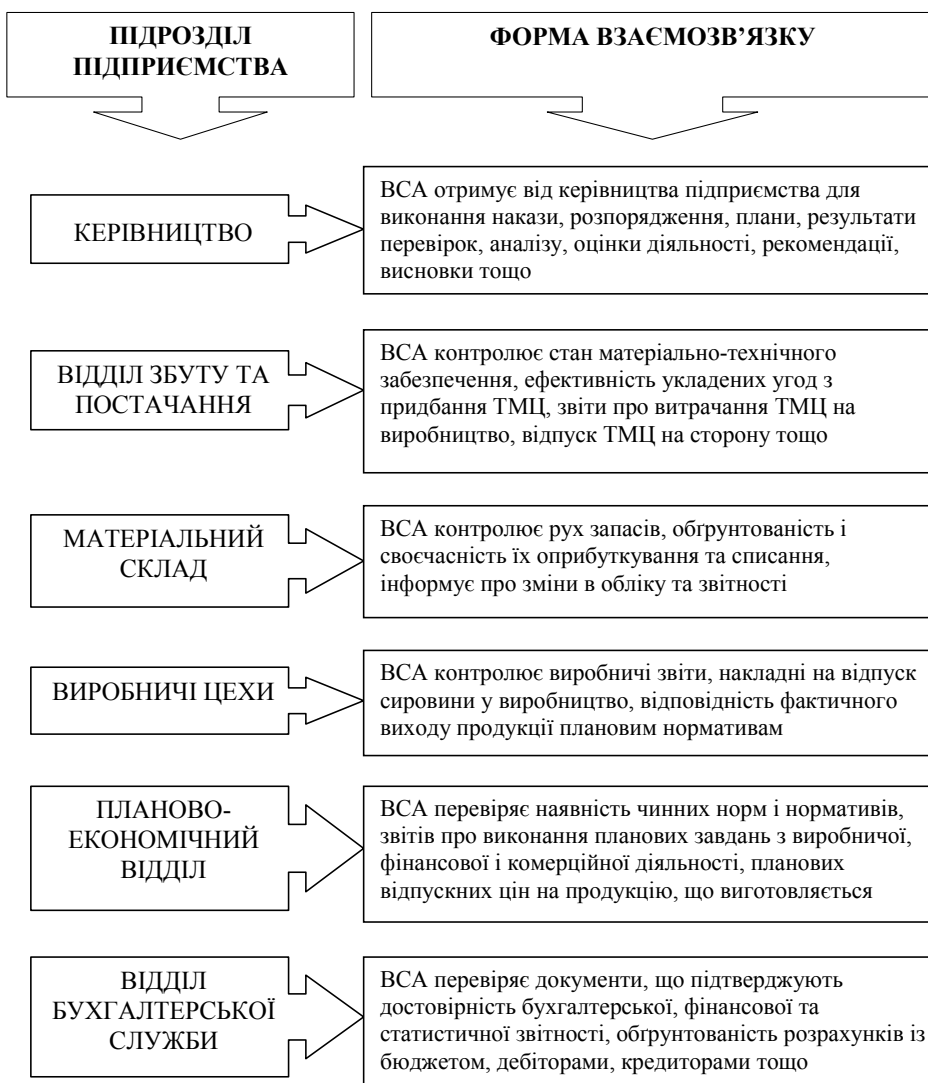

Рис. 1. Складові процесу ефективного прийняття управлінських рішень щодо виробничих запасів

Рис. 2. Запропоновані етапи для створення Внутрішньої служби аудиту на ПАТ "Запоріжсталь"

Джерело: запропоновано авторами.

Рис. 3. Взаємозв'язок внутрішньої служби аудиту з іншими службами та підрозділами підприємства

— управління запасами, яке передбачає визначення запасів та витрат, що пов'язані з ними, до мінімально необхідного рівня при забезпеченні безперервності процесу виробництва; підвищення якості матеріальних ресурсів;

— пошук і встановлення надійних і раціональних зв'язків з постачальниками для забезпечення прискореного пересування всіх матеріально-технічних ресурсів від постачальників при мінімальних транспортних та інших витратах [11].

Для ефективного управління матеріально-технічним забезпеченням на комбінаті ПАТ "Запоріжсталь" створений і ефективно діє відділ матеріально-технічного забезпечення, що входить до складу комерційної дирекції. Основними завданнями цієї дирекції є планування та забезпечення виробничої і ремонтної діяльності підприємства та об'єктів інвестиційних проектів сировиною, паливом, матеріалами, устаткуванням, запасними частинами та іншими ТМЦ.

У цілому стан управління матеріально-технічним забезпеченням ПАТ "Запоріжсталь" можна вважати задовільним, однак загальна економічна ситуація в країні ускладнює можливості ефективного управління усіма сферами діяльності підприємства, в т. ч. і матеріально-технічним забезпеченням, без якого неможливо є належна організація безперервного виробничого процесу. Тому необхідно в подальшому продовжувати пошук напрямків удосконалення механізму управління матеріально-технічним забезпеченням комбінату. На нашу думку, процес ефективного прийняття управлінських рішень щодо виробничих запасів має ґрунтуватися на таких процедурах (рис. 1).

Впровадження логістичної концепції управління запасами потребує забезпечення своєчасною, повною і достовірною інформацією про стан об'єкта. Перспективним є такий напрям досліджень як оптимізація ресурсопотоків, розвиток комунікативних управлінських зв'язків, а також формування комп'ютеризованої моделі управлінського обліку запасів [8]. Правильний підхід до формування методики обліку ТМЦ дає можливість досягти економії витрат, що сприяє зберіганню запасів, а також посилює стійке конкурентне становище суб'єкта на ринку.

Від правильного і своєчасного ведення бухгалтерського об-

Таблиця 1. Запропонований графік проведення внутрішнього аудиту у відділах Головної бухгалтерії на ПАТ "Запоріжсталь"

Відділ бухгалтерського обліку	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
Відділ з обліку витрат та ТМЦ						+						+
Відділ бухгалтерського обліку з аглодоменого виробництва			+						+			
Відділ бухгалтерського обліку транспорту та складського господарства		+						+				
Відділ бухгалтерського обліку по сталеплавильному у виробництві		+						+				
Відділ бухгалтерського обліку по листопрокатному виробництві		+					+					
Відділ бухгалтерського обліку загальнопромислового призначення			+						+			
Відділ обліку кредиторської заборгованості					+						+	
Відділ обліку дебіторської заборгованості					+						+	
Відділ обліку необоротних активів						+						+
Відділ розрахунків з працівниками				+						+		
Відділ головної книги				+						+		
Відділ податкового обліку							+				+	

Щорічна зовнішня аудиторська перевірка

Джерело: запропоновано авторами.

ліку на синтетичних рахунках, а всередині них — на аналітичних рахунках і субрахунках, залежить своєчасне одержання достовірної інформації, необхідної для управління відповідними об'єктами виробничо-господарської діяльності [4]. При веденні бухгалтерського обліку можуть бути допущені відступи від діючого порядку. Невиконання окремих правил, вимог або умов його методології призводить до зниження якості обліку, що в кінцевому підсумку виявляється в недотриманні визначених вимог при складанні і представленні необхідної для управління інформації.

За сучасних умов, при посиленні конкурентної боротьби, внутрішній аудит стає одним з основних інструментів підвищення ефективності управління підприємствами різних організаційно-правових форм, оскільки їх керівники розуміють важливість високоєфективного та конкурентоспроможного функціонування [2].

ПАТ "Запоріжсталь" є підприємством з повним металургійним циклом. Такий вид промисловості має свою специфіку в технологічних особливостях, використанні великої кількості сировини та інших виробничих запасів, а також широкому асортименті продукції, що потребує додаткових процедур контролю, які носять характер системності. Саме системність, тобто виконання процедур контролю постійно, а не час від часу, забезпечує ефективність діяльності служби внутрішнього аудиту.

На жаль, сьогодні на ПАТ "Запоріжсталь" ще не існує відділу, який займався внутрішнім аудитом на підприємстві, тому пропонуємо створити Внутрішню службу аудиту (ВСА), яка забезпечить управлінський персонал оперативними даними аналізу і оцінки, рекомендаціями за результатами перевірок, на підставі яких приймаються своєчасні, обґрунтовані управлінські рішення.

Процес створення ВСА на ПАТ "Запоріжсталь" можливо представити поетапно наступним чином (рис. 2).

Розглядаючи питання про форму організації внутрішнього аудиту на ПАТ "Запоріжсталь", слід підкреслити, що це питання має вирішуватися керівником залежно від мети і завдань, поставлених перед цією службою. У будь-якому разі ВСА має бути укомплектована кваліфікованими кадрами, які зможуть виконувати покладені на них функціональні обов'язки.

Набагато важливіше місце внутрішнього аудиту в організаційній структурі підприємства, оскільки від цього значною мірою залежить ступінь об'єктивності результатів її діяльності. Основна ознака, за якою внутрішній аудит відрізняють від зовнішнього, полягає в тому, що він залежний, тобто підпорядкований керівництву підприємства, де він провадиться [13]. Проте об'єктивність внутрішнього аудиту забезпечується ступенем його незалежності в організаційній структурі

Таблиця 2. Пропозиції щодо застосування плану для проведення внутрішнього аудиту виробничих запасів на ПАТ "Запоріжсталь"

№	Аудиторські процедури	Аудиторські докази	Період проведення	Виконавець
1. Організаційно-підготовчий етап				
1.	Ознайомлення зі специфікою роботи перевіряемого відділу бухгалтерського обліку	Статут підприємства, облікова політика, внутрішні положення про ведення бухгалтерського обліку окремо по відділу чи цеху, посадові інструкції		
2.	Проведення тестування внутрішнього контролю	Тест внутрішнього контролю		
3.	Визначення аудиторського ризику	Оцінка властивого ризику		
4.	Планування аудиту виробничих запасів	Програма аудиту виробничих запасів		
2. Основний етап				
5.	Перевірка документального оформлення договорів про матеріальну відповідальність на підприємстві	Договір про матеріальну відповідальність		
6.	Перевірка організації первинного обліку надходження виробничих запасів на склад	Видаткова накладна, акт-приймання, прибутковий ордер, здавальна накладна, акт на оприбуткування матеріалів отриманих від розбирання основних засобів під час проведення ремонтів тощо		
7.	Перевірка організації обліку списання виробничих запасів	Акт списання, накладна-вимога на внутрішнє переміщення, акт на фактично використані матеріали під час проведення ремонтів, накладна на відпуск ТМЦ тощо		
8.	Перевірка правильності відображення залишків виробничих запасів	Оборотно-сальдова відомість		
9.	Перевірити правильність віднесення виробничих запасів до субрахунків	Облікові реєстри		
3. Підсумковий етап				
10.	Складання аудиторського звіту та висновку	Аудиторський звіт, аудиторський висновок		
11.	Розроблення і пропонування підходів до вирішення проблем, що були виявлені в ході аудиту виробничих запасів			
12.	Організація подальшого контролю за виконанням розроблених заходів та прийнятих рішень		Наказ про організацію виправлення помилок, що були виявлені в ході внутрішнього аудиту	

Джерело: запропоновано авторами.

Таблиця 3. Пропозиції щодо застосування програми для проведення внутрішнього аудиту виробничих запасів на ПАТ "Запоріжсталь"

№	Аудиторські процедури	Мета проведення аудиту	Період проведення	Документація, що підлягає перевірці	Назва робочого документа	Виконавець
1.	Перевірка документального оформлення договорів про матеріальну відповідальність на підприємстві	Впевнитись у правильності документального оформлення договорів про матеріальну відповідальність		Договір про матеріальну відповідальність	ТМЦ-1	
2.	Перевірка організації первинного обліку надходження виробничих запасів на склад: - придбані ТМЦ від постачальника; - вироблені власними силами;	Впевнитись у правильності оформлення первинної документації та господарських операцій при надходженні на склад в ході купівлі або переробки виробничих запасів та віднесення їх до активів підприємства		Видаткова накладна, акт-приймання, прибутковий ордер	ТМЦ-2.1	
			Акт переробки, здавальна накладна	ТМЦ-2.2		
			Акт на оприбуткування матеріалів отриманих від розбирання основних засобів під час проведення ремонтів	ТМЦ-2.3		
3.	Перевірка організації обліку списання виробничих запасів: - списання ТМЦ у виробництво, для проведення ремонтів або інші технологічні потреби; - внутрішнє переміщення;	Впевнитись у правильності оформлення документації та господарських операцій при списанні у виробництво, внутрішнє переміщення, продажу		Акт списання ТМЦ; акт на фактично використані матеріали під час проведення ремонтів	ТМЦ-3.1	
			Накладна-вимога на внутрішнє переміщення	ТМЦ-3.2		
			Накладна на відпуск ТМЦ; довіреність	ТМЦ-3.3		
4.	Перевірка правильності відображення залишків виробничих запасів на початок та на кінець місяця	Впевнитись у відповідності залишку запасів на початок та на кінець періоду		Оборотно-сальдова відомість	ТМЦ-4	
5.	Перевірити правильність віднесення виробничих запасів до субрахунків	Впевнитись у правильності ведення аналітичного обліку		Облікові реєстри, журнал господарських операцій	ТМЦ-5	

Джерело: запропоновано авторами.

Таблиця 4. Робочий документ ВСА.

ТМЦ-1 – Перевірка документального оформлення договорів про матеріальну відповідальність

№ договору	ПІБ	Шифр МВО	Професія	Виявлені порушення

Таблиця 5. Робочий документ ВСА.

ТМЦ-2.1 – Перевірка оформлення первинної документації при придбанні ТМЦ від постачальника

Склад	Назва перв. док.	ТМЦ	Дата	Ціна	К-сть	Сума	Підпис	Печатка	Примітки

Таблиця 6. Робочий документ ВСА.

ТМЦ-2.2 – Перевірка оформлення документації при виробленні ТМЦ власними силами

Склад	№ док.	Номенклатурний №	Кількість	Один. виміру	Підпис		Примітки
					МВО	Бухгалтер	

Таблиця 7. Робочий документ ВСА. ТМЦ-2.3 – Перевірка оформлення документації при оприбуткуванні виробничих запасів отриманих від розбирання або ліквідації основних засобів під час проведення ремонтів

Склад	№ док.	Шифр МВО	Інвентарний №	Вид робіт	Номенклатурний №	Стаття витрат	Ціна	Кількість	Сума	Печатка

Таблиця 8. Робочий документ ВСА. ТМЦ-3.1 – Перевірка оформлення документації при списанні ТМЦ у виробництво

Склад	№ док.	Шифр МВО	Номенклатурний №	Стаття витрат	Ціна	К-сть	Сума	Підпис	Примітки

Таблиця 9. Робочий документ ВСА.

ТМЦ-3.2 – Перевірка оформлення первинної документації при внутрішньому переміщенні ТМЦ

Склад		№ док.	Шифр МВО	Номенклатурний №	Одиниця виміру	Ціна	К-сть	Сума	Підпис	Примітки
Відпр.	Отрим.									

Таблиця 10. Робочий документ ВСА. ТМЦ-3.3 – Перевірка оформлення документації внаслідок реалізації ТМЦ

Склад	Дата	Одержувач	№ накладної	Довірчість	Номенклатурний №	Ціна	К-сть	Сума	Підпис	Печатка

Таблиця 11. Робочий документ ВСА.

ТМЦ-4 – Перевірка правильності визначення залишку виробничих запасів на початок та на кінець звітної періоду

Склад	Номенклатурний №	Рахунок	За даними бух. обліку		За даними аудиту		Відхилення
			Баланс на початок періоду	Баланс на кінець періоду	Баланс на початок періоду	Баланс на кінець періоду	

Таблиця 12. Робочий документ ВСА.

ТМЦ-5 – Перевірка правильності віднесення виробничих запасів до субрахунків

№ субрахунка	За даними бух.обліку	За даними аудиту	Відхилення

управління підприємством. Взаємозв'язок ВСА з іншими службами та підрозділами підприємства наведено на рисунку 3.

Робота служби внутрішнього аудиту на підприємстві організовується відповідно до календарних та індивідуальних планів робіт, які затверджує керівник підприємства. Тому у таблиці 1 пропонуємо наступний графік проведення внутрішнього аудиту у відділах Головної бухгалтерії на ПАТ "Запоріжсталь".

Внутрішній аудит повинен починатися з підготовки і затвердження плану проведення аудиту у визначений період. У таблиці 3.13 запропоновано план та програма для проведення внутрішнього аудиту виробничих запасів на ПАТ "Запоріжсталь" (табл. 2–3) [17–19; 27].

Для вирішення поставлених завдань внутрішнього аудиту виробничих запасів на ПАТ "Запоріжсталь" пропонуємо наступні робочі документи ВСА (табл. 4–12) [13–15; 17; 18; 27; 29].

Отже, належно організована робота внутрішнього аудиту, а особливо в умовах виходу з економічної кризи, спонукатиме працівників підприємства дотримуватися чинного законодавства та нормативних актів, а також розробленої підприємством політики, планів, внутрішніх правил та процедур, вчасно виявляти та знижувати ризик непередбачених витрат чи втрати репутації підприємством.

Оскільки ВСА має складатися з висококваліфікованого персоналу, забезпеченого відповідними матеріально-технічними ресурсами, створення на ПАТ "Запо-

ріжсталь" такої служби призведе до виникнення додаткових витрат, які доречно розподіляти між видами виробленої продукції. Однак витрати на утримання ВСА неможливо порівнювати з тим позитивним ефектом, що буде наслідком її роботи.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволяє зробити певні висновки:

— у цілому стан управління матеріально-технічним забезпеченням ПАТ "Запоріжсталь" можна вважати задовільним, однак загальна економічна ситуація в країні вимагає продовжувати пошук напрямків удосконалення механізму управління матеріально-технічним забезпеченням комбінату. В роботі визначено процедури, на яких має ґрунтуватися процес ефективного прийняття управлінських рішень щодо виробничих запасів;

— незважаючи на достатньо ефективну організацію обліку виробничих запасів на ПАТ "Запоріжсталь", для підвищення його оперативності, інформативності та підтвердження його достовірності доцільно періодично переглядати та уточнювати принципи нарахування, відповідності доходів і витрат та обачності, які забезпечують достовірне відображення об'єктів обліку, удосконалювати форми первинного обліку виробничих запасів, проводити аналіз динаміки, структури та ефективності використання оборотних активів і запасів у цілому та в розрізі окремих видів чи груп, здійснювати внутрішній аудит виробничих запасів;

— на нашу думку, на ПАТ "Запоріжсталь" необхідно створити Внутрішню службу аудиту, яка сприятиме як підвищенню ефективності системи внутрішнього контролю, так і підвищенню якості управління в цілому на ПАТ "Запоріжсталь". На прикладі аудиту виробничих запасів у роботі було розроблено: етапи для створення ВСА; графік проведення внутрішнього аудиту у відділах Головної бухгалтерії; план та програма для проведення внутрішнього аудиту; робочі документи.

Література:

1. Абраменко С.А. Облік виробничих запасів: порядок проведення, документальне оформлення / С.А. Абраменко. — К.: МАУП, 2010. — 318 с.
2. Акімова Н.С. Внутрішній аудит в Україні: сутність, проблеми розвитку та шляхи їх усунення / Н.С. Акімова, Т.А. Наумова // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. — 2012. — Вип. 1 (1). — С. 121—128 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/jpdf/esprstp_2012_1\(1\)_19.pdf](http://nbuv.gov.ua/jpdf/esprstp_2012_1(1)_19.pdf)
3. Артюх О.В. Проблемні питання та напрями вдосконалення обліку виробничих запасів на підприємстві / О.В. Артюх, М.Ю. Криванич [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://dspase.opneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5019/1/Проблемні_питання_та_напрями_вдосконалення_обліку_виробничих_запасів_на_підприємстві.pdf
4. Аудит: теорія і практика: навчальний посібник / [А.Г. Загородній, М.В. Корягін, А.В. Єлисеєв, Л.М. Полякова, В.Г. Блотнер та ін.]. — 2-е вид., перероб. і доп. — Львів: Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", 2004. — 456 с.
5. Бержанір І.А. Проблеми та напрями вдосконалення обліку виробничих запасів на підприємствах України / І.А. Бержанір, Т.А. Демченко, А.А. Кістол // Економічний простір. — 2016. — № 107. — С. 63—65.
6. Білуха М.Т. Теорія бухгалтерського обліку: підручник для студ. вузів / М.Т. Білуха. — К.: КДТЕУ, 2011. — 690 с.
7. Гавінська Г.Є. Облік виробничих запасів на підприємстві: проблемні питання та напрями вдосконалення / Г.Є. Гавінська [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://oia.lntu.edu.ua/files/Zbirnuk_tez_10_102014_p_2.pdf.
8. Гарник М.М. Теоретичні аспекти використання матеріальних ресурсів промислових підприємств / М.М. Гар-

ник // Наука й економіка. — 2011. — № 1(21). — С. 121—123.

9. Гуцаленко Л.В. Сутність та функції внутрішнього аудиту на підприємствах України / Л.В. Гуцаленко, А.О. Ярова // Інноваційна економіка. — 2011. — № 2. — С. 105—107.

10. Доброгорський С.І. Організація обліку виробничих запасів на підприємстві / С.І. Доброгорський [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=33288>

11. Єлець О.П., Мілаєнко Я.Є. Зміст матеріально-технічного забезпечення підприємства / О.П. Єлець, Я.Є. Мілаєнко [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://confcontact.com/2015_04_25/2/2_elets_milaenko.html

12. Кривобок В.О. Організація та завдання внутрішнього аудиту в системі управління підприємством [Електронний ресурс] / В.О. Кривобок, В.О. Євсєєнко // Економічні науки. Сер.: Облік і фінанси. — 2013. — Вип. 10 (3). — С. 370—375. — Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecnof_2013_10\(3\)_62.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecnof_2013_10(3)_62.pdf)

13. Макаренко А.П. Аудит: навч.-метод. посібник / А.П. Макаренко, Т.О. Меліхова, Г.М. Бескоста. — Запоріжжя: ЗДІА, 2016. — 184 с.

14. Макаренко А.П. Організація і методика аудиту: навч.-метод. посібник. / А.П. Макаренко, Т.О. Меліхова, Г.М. Бескоста. — Запоріжжя: ЗДІА, 2015. — 190 с.

15. Макаренко А.П. Теоретико-методичні основи та практичні підходи до вдосконалення аудиту лізингових операцій / А.П. Макаренко, Т.О. Меліхова // Економічний вісник Запорізької державної. — 2016. — № 6. — С. 164—171.

16. Матросова Л.М. Теоретичні засади поняття "виробничі ресурси підприємства" та їх класифікація / Л.М. Матросова, С.А. Носкова // Економічний вісник Донбасу. — 2011. — № 2 (24). — С. 207—211.

17. Меліхова Т.О. Внутрішній контроль виробничих запасів для своєчасного виявлення загроз в системі управління фінансової безпеки підприємства / Т.О. Меліхова, І.О. Федоров // Агросвіт. — 2018. — № 2. — С. 63—70.

18. Меліхова Т.О. Економічна безпека підприємства: формування, контроль, ефективність: монографія. — Херсон, Видавничий дім "Гельветика", 2018. — 632 с.

19. Меліхова Т.О. Розробка програми аудиту виробничих запасів для підвищення фінансової безпеки підприємства / Т.О. Меліхова, Н.С. Ніколаєнко // Економіка та держава. — 2017. — № 1. — С. 51—55.

20. Меліхова Т.О. Розробка програми аудиту податку на додану вартість для підвищення фінансової безпеки підприємства / Т.О. Меліхова, М.Ю. Бойко // Інвестиції: практика та досвід. — 2017. — № 1. — С. 34—39.

21. Меліхова Т.О. Розробка програми аудиту податку на прибуток для підвищення фінансової безпеки підприємства / Т.О. Меліхова, М.М. Бикова // Агросвіт. — 2017. — № 1—2. — С. 19—25.

22. Нестеренко Ж.К. Бухгалтерський облік промислових підприємств: навч. посібник / Ж.К. Нестеренко. — К.: Центр навчальної літератури, 2010. — 311 с.

23. Подмешальська Ю.В. Оцінка якості обліку в аудиті / Ю.В. Подмешальська // Вісник Дніпропетровського університету. Серія "Економіка". — 2011. — Вип. 5(4). — С. 265—270.

24. Подмешальська Ю.В. Удосконалення оцінки якості внутрішнього контролю на підприємстві / Ю.В. Подмешальська // Економічний вісник ЗДІА: збірник наукових праць. — Запоріжжя, 2012. — № 2. — С. 106—114.

25. Селезньова Н.О. Сучасні проблеми забезпечення та використання матеріальних ресурсів на промисловому підприємстві / Н.О. Селезньова // Комунальне господарство міст. — 2013. — № 3. — С. 463—467.

26. Сметанко О.В. Внутрішній аудит операцій з виробничими запасами в акціонерних товариствах Украї-

ни / О.В. Сметанко // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. — 2010. — Випуск 18, Ч. I. — С. 146—152.

27. Теорія і практика документування в обліку і аудиті: навч.-метод. посібник Ч. 2 / А.П. Макаренко, О.М. Панченко, Л.В. Таратута, Т.О. Меліхова, Л.А. Птіцина; ЗДІА. — Запоріжжя: ЗДІА, 2011. — 127 с.

28. Шура Н.О. Вплив організації обліку виробничих запасів на прийняття управлінських рішень у контексті переходу до міжнародних стандартів / Н.О. Шура, М.В. Шатило // Інвестиції: практика та досвід. — 2015. — № 7. — С. 18—22.

29. Чакалова Н.С. Розробка робочих документів для проведення внутрішнього контролю дебіторської заборгованості на промислових підприємствах / Н.С. Чакалова // Агросвіт. — 2018. — № 22. — С. 81—90.

References:

1. Abramenko, S.A. (2010), *Oblik vyrobnychkykh zapasiv: poriadok provedennia, dokumentalne oformlennia* [Accounting for inventory, order of, documentation], MAUP, Kyiv, Ukraine.

2. Akimova, N.S. and Naumova, T.A. (2012), "Internal audit in Ukraine: the essence, problems of development and ways of their elimination", *Economic strategy and prospects of trade and services development*, [Online], vol. 8, available at: [http://nbuv.gov.ua/jpdf/esprstp20121\(1\)19.pdf](http://nbuv.gov.ua/jpdf/esprstp20121(1)19.pdf) (Accessed 4 January 2019).

3. Artiur, O.V. (2016), "Problematic issues and areas for improvement of inventory accounting in the company", *dspace.oneu.edu.ua*, [Online], available at: http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5019/1/Проблемні_питання_та_напрями_вдосконалення_обліку_виробничих_запасів_на_підприємстві.pdf (Accessed 4 January 2019).

4. Zagorodniy, A.G. Koriakin, M.V. Eliseev, A.V. and Polyakova, L.M. (2004), *Audyt: teoriia i praktyka* [Audit: theory and practice], 2nd ed, Publishing House of the National University "Lviv Polytechnic", Lviv, Ukraine.

5. Berzhanir, I.A. Demchenko, T.A. and Kistol, A.A. (2016), *Problemy ta napriamky vdoskonalennia obliku vyrobnychkykh zapasiv na pidpriemstvakh Ukrainy* [Problems and ways of improving accounting of inventory in the Ukraine], *Ekonomichnyi prostir*, Kyiv, Ukraine.

6. Bilukha, M.T. (2011), *Teoriia bukhalters'koho obliku* [Theory of accounting], KDTEU, Kyiv, Ukraine.

7. Gavinskaya, G.Ye. (2014), "Accounting of inventory at the enterprise: problem issues and directions of improvement", *oia.lntu.edu.ua*, [Online], available at: http://oia.lntu.edu.ua/files/Zbirnyk_tez_10_102014_p_2.pdf (Accessed 4 January 2019).

8. Garnik, M.M. (2011), *Teoretychni aspekty vykorystannia material'nykh resursiv promyslovykh pidpriemstv* [Theoretical aspects of the use of material resources of industrial enterprises], *Science and Economics*, Kyiv, Ukraine.

9. Gutsalenko, L.V. (2011), *Sutnist' ta funktsii vnutrishn'oho audytu na pidpriemstvakh Ukrainy* [The essence and functions of internal audit at Ukrainian enterprises], *Innovative economy*, Lviv, Ukraine.

10. Dobrogorsky, S.I. (n.d.), "Organization of inventory accounting at the enterprise", *nauka.kushnir.mk.ua*, [Online], available at: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=33288> (Accessed 4 January 2019).

11. Elech, O.P. and Milaenko, Ya.E. (2015), "Contents of material and technical support of the enterprise", *confcontact.com*, [Online], available at: http://confcontact.com/2015_04_25/2/2_elets_milaenko.html (Accessed 4 January 2019).

12. Krivobok, V.O. (2013), "Organization and tasks of internal audit in the enterprise management system", *nbuv.gov.ua*, [Online], available at: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecnof_2013_10\(3\)_62.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecnof_2013_10(3)_62.pdf) (Accessed 4 January 2019).

13. Makarenko, A.P. Melikhova, T.O. and Beskosta, H.M. (2016), *Audyt* [Audit], ZDIA, Zaporizhzhya, Ukraine.

14. Makarenko, A.P. Melikhova, T.O. and Beskosta, H.M. (2015), *Orhanizatsiia i metodyka audyt* [Organization and method of audit], ZDIA, Zaporizhzhya, Ukraine.

15. Makarenko, A.P. and Melikhova, T.O. (2016), "Theoretical and methodological foundations and practical approaches to improving the audit of leasing operations", *Ekonomichnyy visnyk Zaporizkoyi derzhavnoyi inzhenernoyi akademiyi*, vol. 6, pp. 164—171.

16. Matrosova, L.M. (2011), *Teoretychni zasady po-niattia "vyrobnychi resursy pidpriemstva" ta ikh klasyfikatsiia* [Theoretical foundations of the concept "industrial resources of the enterprise" and their classification], *Economic Bulletin Donbass*. Donetsk, Ukraine.

17. Melikhova, T.O. and Fedorov, I.O. (2018), "Internal control of inventory for timely detection of threats in the system of financial security management of the enterprise", *Ahrosvit*, vol. 2, pp. 63—70.

18. Melikhova T.O. (2018), *Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: formyrovanye, kontrol', efektyvnist'* [Economic security of the enterprise: formation, control, effectiveness], Kherson, Ukraine.

19. Melikhova, T.O. and Nikolayenko, N.S. (2017), "Development of an inventory audit program to increase financial security of the enterprise", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 1, pp. 51—55.

20. Melikhova, T.O. and Boyko, M.Yu. (2017), "Development of a program for the audit of value added tax to increase the financial safety of the enterprise", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 1, pp. 34 — 39.

21. Melikhova, T.O. and Bykova, M.M. (2017), "Development of a profit tax audit program to increase the financial safety of the enterprise", *Ahrosvit*, vol. 1—2, pp. 19—25.

22. Nesterenko, Zh.K. (2010), *Bukhhalters'kyj oblik promyslovykh pidpriemstv* [Accounting of industrial enterprises], Center for Educational Literature, Kyiv, Ukraine.

23. Podmeshalska, Y.V. (2011), "Assessment of accounting quality in the audit", *Visnyk Dnipropetrovs'koho universytetu. Seriya "Ekonomika"*, vol. 5 (4), pp. 265—270.

24. Podmeshalska, Yu.V. (2012), "Udoskonalennya otsinky yakosti vnutrishn'oho kontrolyu na pidpriemstvi", *Ekonomichnyy visnyk ZDIA: zbirnyk naukovykh prats'*, vol. 2, pp. 106—114.

25. Selezneva, N.O. (2013), *Suchasni problemy zabezpechennia ta vykorystannia material'nykh resursiv na promyslovomu pidpriemstvi* [Modern problems of provision and use of material resources at an industrial enterprise], *Communal economy of cities*, Kyiv, Ukraine.

26. Smetanko, O.V. (2013), *Vnutrishnij audyt operatsij z vyrobnychymy zapasamy v aktsionermykh tovarystvakh Ukrainy* [Internal audit of operations with industrial stocks in joint-stock companies of Ukraine], *Scientific Papers of Kirovograd National Technical University. Economic sciences*, Kirovograd, Ukraine.

27. Makarenko, A. P. Panченко, O. M. Taratuta, L. V. and Melikhova, T.O. (2011), *Teoriya i praktyka dokumentuvannya v obliku i audyti*, [The theory and practice of documenting in accounting and audit], ZDIA, Zaporizhzhya, Ukraine.

28. Shura, N.O. and Shatilo M.V. (2015), *Vplyv orhanizatsii obliku vyrobnychkykh zapasiv na pryjniattia upravlins'kykh rishen' u konteksti perekhodu do mizhnarodnykh standartiv* [Impact of inventory management organization management decision making in the context of transition to international standards], *Investments: practice and experience*, Lviv, Ukraine.

29. Chakalova, N.S. (2018), "Working documents for the internal control of debits on the industrial enterprises", *Ahrosvit*, vol. 22, pp. 81—90.

Стаття надійшла до редакції 10.01.2019 р.